

**Sindikat radnika trgovine
Bosne i Hercegovine**

RAD U DOBA PANDEMIJE

**Zbirka radničkih
iskustava**

**Sindikat radnika trgovine
i uslužnih djelatnosti BiH**

UVOD

Pandemija covid-19 kojom je pogodeno 213 zemalja ili teritorija u svijetu i koja je do kraja septembra 2020. odnijela više od jedan milion života a pogodila više 33,26 miliona ljudi, jedinstvena je globalna prijetnja koja ostavlja traga na svim aspektima života. Nakon višemjesečnog *lockdowna* širom svijeta a kasnije i postepenog relaksiranja mjera koje je uzrokovalo ponovo zahuktavanje pandemije, posljedice po svjetski zdravstveni sistem ali i ekonomije su zastrašujuće.

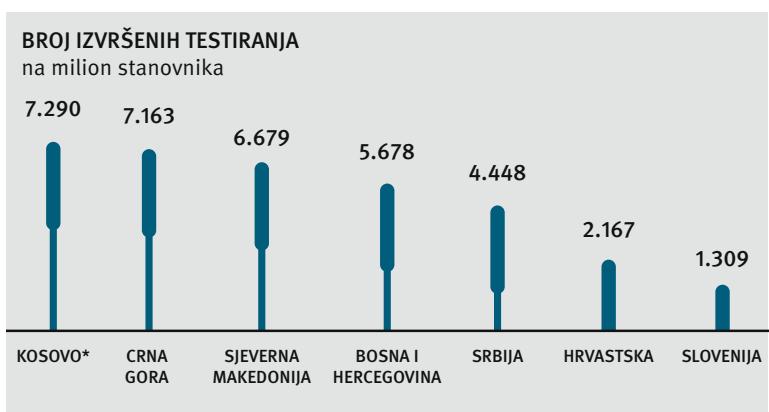
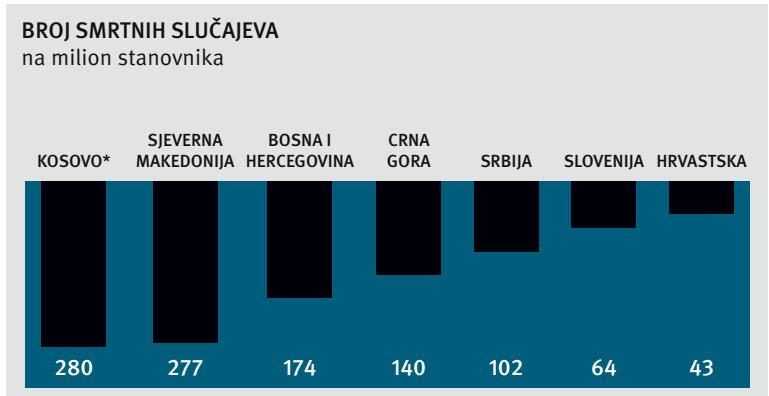
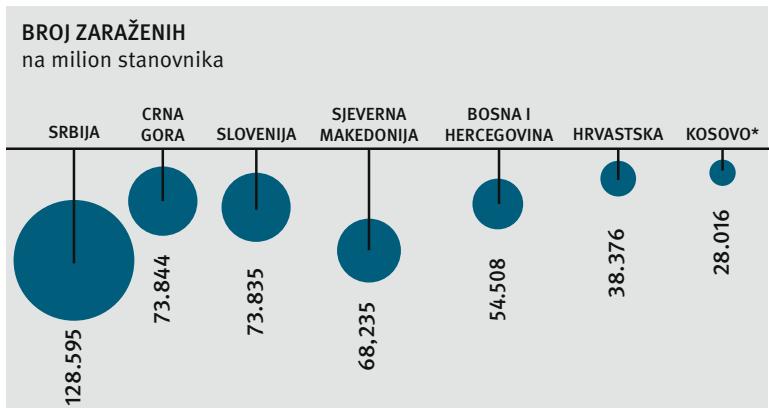
Procjena Međunarodne organizacije rada je da potpuno ili postepeno zatvaranje preduzeća i kompanija zbog pandemije bolesti COVID-19 pogađa 81 posto svjetske radne snage, odnosno 2,7 milijardi zaposlenih. 37,5% osoba su bili zaposleni u sektorima koji su definisani kao radna mjesta visokog rizika od zaraze kao što je zdravstvo, uslužni sektor, proizvodnja i administracija.

Prema podacima koje imaju sindikati u zemljama Zapadnog Balkana tokom vanrednog stanja proglašenog od strane Vlada regiona mnogi radnici u industriji i privatnom sektoru (realnom sektoru) su nastavili da rade u proizvodnim pogonima. Njima nisu bile obezbedene adekvatne mjere zaštite sigurnosti i zdravlja na radu niti su poslodavci u najvećem broju slučajeva primjenjivali propisane mjere zaštite. Najveći pritisak je bio na zdravstvenim radnicima koji su često bez zaštitne opreme, bez obuke i protokola radili direktno sa zaraženim ali i na radnike u policiji, trgovini i sl.

Svijet je aktualnu krizu dočekao prezadužen na svim razinama, uslijed višegodišnjeg trenda povećanja zaduženosti te nedovoljnog oporavka od globalne finansijske krize 2007. godine, čemu svjedoči povijesno najviši udjel (globalnog) javnog duga u BDP-u od 83%. Zabrinjava što je fokus i nadalje samo na javnom dugu, a praćenje zaduženosti privatnog sektora i stanovništva zanemareno je unatoč potencijalno velikom utjecaju na gospodarski rast i razvoj.

Analiza ekonomskih učinaka aktualne pandemije, pogotovo u regiji Balkana, u samim je začecima i nije jednostavna. Slična situacija je i sa svim drugim aspektima života na koje je pandemija ostavila dalekosežne posljedice koje ćemo moći mjeriti tek nakon izvjesnog vremena. Dok svijet čeka na prvu vakcinu protiv koronavirusa kao jedinom efikasnom zdravstvenom odgovoru na pandemiju, radnici i radnice širom svijeta već plaćaju visoke cijene ekonomskih posljedica ove pandemije.

Međutim, i pored svih statističkih podataka, analiza i praćenja posljedica, ono što najbolje oslikava ovo izuzetno teško vrijeme u kojem se našao svijet, jesu osjećaji i iskustva običnih ljudi, radnika i radnica. Sindikat radnika trgovine i uslužnih djelatnosti STBIH uvijek na prvo mjesto stavlja upravo iskustvo i osjećaje svog članstva. Stoga smo iskoristili partnerstva i saradnju sa sindikatima iz regije Balkana te Evrope, okupljenih u okviru Projekta Olaf Palme Centra kako bismo pitali upravo radnike i radnice kako je to raditi u doba pandemije COVID-19. Ovo je njihova priča o Radu u doba pandemije.

Napomena: za Crnu Goru prikazane su više brojke od stvarnog broja, jer država ima manje od milion stanovnika. Podaci za 26. 08. 2020.

BOSNA I HERCEGOVINA

Prvi slučaj širenja pandemije koronavirusa u Bosni i Hercegovini zabilježen je 5. marta 2020. od tada do kraja mjeseca septembra u BiH je zaraženo više od 27 hiljada ljudi a njih 861 je izgubilo život. Pandemija je međutim na površinu izbacila sve anomalije BH sistema. Na nivou države Bosne i Hercegovine ne postoji jedinstveno ministarstvo zdravlja već je ono delegirano na nivo entiteta RS i FBIH, uz specifičnosti Distrikta Brčko. Pored toga u FBIH postoje i kantonalna ministarstva zdravlja koja su nakon prvobitnog lockdowna i relaksiranja mjera u maju 2020. preuzeila brigu o borbi protiv pandemije individualno. Sve to je rezultiralo haotičnim i neusaglašenim mjerama što je svakako uticalo i na porast novih slučajeva u BiH tokom ljeta. Bez jedinstvene strategije borbe protiv pandemije, sa devastiranim zdravstvenim sistemima na nižim nivoima, BiH jednostavno nije imala šanse da adekvatno odgovori ovoj globalnoj prijetnji. Uz sve, zemlju u više navrata potresa više korupcionih afera vezanih za nabavku opreme i medicinskih sredstava u kojima su umješana i neka od najuticajnijih političkih ličnosti, poput npr. Premijera FBIH.

Oko 28.000 radnika u Federaciji BiH (FBIH) i oko 2.000 radnika u Republici Srpskoj (RS) ostalo je bez posla od polovine marta 2020. godine, kada je u BiH intenzivirano provođenje vanrednih mjera za sprečavanje širenja zaraze koronavirusom. Najugroženija je uslužna djelatnost. Posebno su stradali ugostiteljstvo, trgovina, ali i preradivačka djelatnost. Na udaru su se uglavnom našli radnici malih i srednjih preduzeća. U izvještaju „COVID-19, ekonomski posljedice za BiH, mjere i rješenja“ kojeg su autori ekonomisti Admir Čavalić, Faruk Hadžić i Damir Bećirović navodi se da će za saniranje negativnih posljedica samo u 2020. godini biti potrebno 2 milijarde maraka.

Entitetske vlade u Bosni i Hercegovini nisu propisale iste mјere za ublažavanje posljedica ekonomskih krize. Ono što je zajedničko je da su mјere došle prekasno i da nisu adekvatne potrebljama niti stanju u kojem se našla privreda BiH tokom pandemije. Prema prognozama MMF-a, koji je objavljen u aprilu, ekonomija BiH ove godine će pasti pet posto. Bosna i Hercegovina će, prema MMF-ovom izvještaju, 2021. godine imati najmanju stopu rasta u regionu. MMF predviđa i da će stopa nezaposlenosti u ovoj godini sa 15 posto biti povećana na 18%.

Iza ovih podataka ponovo stoje radnici i njihove porodice koje ostaju bez primanja, bez radnih mјesta dok se istovremeno nastavlja jaz između privatnog i javnog sektora kao i masovan odljev stanovništva.

**Željka Rubinić
regionalna povjerenica STBIH Hercegovina**

Početak nove 2020. godine, završeni praznici, radni elan na nivou, prave se planovi za milion dogadaja, konferencije, okupljanja, protesti, koncerti, sastanci, druženja itd

I onda, skoro pa „preko noći“ slijede pomjeranja, odgađanja, otkazivanja, neizvjesnost, jer suočavamo se odjednom sa nečim, gdje ni mi, niti bilo ko drugi, nismo sigurni sa čim. Sve ono što smo gledali u SF filmovima, koje ja baš i ne volim upravo zato što imaju tu jednu dozu „crnila“, crnog predviđanja, e upravo to nam se događa.

Osjećaj kao da mi je neko probušio balon i samo osjećam pad na zemlju, i šta sada?! Osjećaj zbumjenosti, straha, neizvjesnosti, čekamo, ne znamo ni sami šta čekamo, niko ne zna.

Takođe, nama koji smo svakodnevno u kontaktu sa ljudima, sa članstvom na terenu, sa radnicima, na njihovim radnim mjestima je sada izbijeno osnovno sredstvo rada, lični/osobni kontakt. Ono na šta smo jako ponosni, a to je podrška radniku, članu 24/7. Ono da radnika gledate u oči, da stisnete ruku, popričate, iako možda i ne možete svaki put pomoći, ali taj ljudski dio našeg posla nam je uvjek bio jako važan, jer znači mnogo da ste tu, da pokažete da vam je stalo, znači da ste sa ljudima, na terenu.

Međutim, vrlo brzo i silom prilika se prebacujemo u „novu stvarnost“. Počinjemo sa podjelom sredstava za dezinfkciju širom BiH, u momentu kada se ni sami poslodavci još nisu uspjeli organizirati. Na samom početku i bez maski, bez rukavica, jer svi smo zbumjeni, mjere koje će nam svima skupa olakšati susrete još nisu na snazi, jer нико ovo nije mogao da predviđi, ovako silovito i ovako dugotrajno. Naša „nova stvarnost“ je da pod „punom ratnom spremom“, što podrazumjeva i masku i rukavice idemo u obilazak članstva. Da čekamo redove pred trgovinama, uz distancu i uz prisutni strah, ali ako trgovci mogu biti na svojim radnim mjestima, bićemo i mi sa njima, koliko god se može. Ako ništa da im mahnemo, da se pozdravimo očima, da znaju da smo tu i da pomognemo koliko god možemo.

U momometima koji su za trgovce, koji su stvarno „na prvoj liniji“ cijelo vrijeme, a kojima to nije priznato kao drugim strukama, želimo i moramo biti potpora koliko god je to moguće. Da čujemo i pokušamo riješiti probleme kojih je inače mnogo, a sada još i više.

Problemi koji se tokom najgoreg dijela pandemije spominju, u okviru rada PLN mreže su: premještanja, uskraćivanje odmora, prisilni godišnji odmor, pritisak da se rade poslovi van ugovora, mobing, prevoz, otkaz, slobodni dani, smanjenje plate, prekovremeni sati, godišnji odmor, radno vrijeme, otkaz bez otpremnine, preraspodjela radnog vremena itd. Osim toga, i osim trgovine i trgovaca koji jesu naš glavni fokus, pomoći kroz PLN mrežu mogu dobiti svi radnici koji imaju problem, pa se tako osim trgovine spominju i ugostiteljstvo, hoteli, kladionice, obrazovanje, zdravstvo, transport itd

Znači, kao i uvjek, problemi su brojni, a na nama je da čak i tokom ovakvih, potpuno vanrednih okolnosti nađemo načina da pomognemo članstvu, simpatizerima, radnicima, svima koji našu pomoći trebaju. Jer samo zajedno možemo prevladati strahove, nemoć i nesigurnost, te naći načina kako da se nosimo sa ovom „novom stvarnosti“.

**Ivka Janko
regionalna povjerenica STBIH Centrana Bosna, Žepče**

Radim u trgovini već skoro 20 godina. Nisam ni sanjala da će posljednjih 6 mjeseci opisati kao najteži period mog rada. Dolaskom ovog strašnog virusa COVID-19 život nas trgovaca se potpuno preokrenuo. Nije lako svaki dan boraviti u trgovini gdje prode po tisuću ljudi, a ne znajući sa kim su ti ljudi ustvari bili i da li vam neko od tih ljudi upravo može prenijeti virus, a vi onda taj isti virus donijeti svojoj kući, svojoj obitelji.

Nije lako biti pod maskom 8 sati dnevno i biti ljubazan i nasmijan svakom kupcu, koji su danas sve više nervozni od cijele ove situacije. Veliku potporu smo imali ja i moje kolege od STBIH koji je osnovao Viber grupu podrške za trgovce. Ja se nadam da će ovo brzo proći, a svim svojim kolegama trgovcima poručujem čuvajte se, izdržite i budite odgovorni.

**Darinka Komuškić
radnica, Usora**

Dode nam to neko vrijeme kada dišemo i bez pomoći naše prirode, divne nam Bosne, da se gušimo pod prljavim maskama, jer naše plaće ne dozvoljavaju, da mijenjamo maske, kako propisi nalažu. Postadosmo mi roditelji i prosvjetni radnici, i sve je to nama na teret... ali sve bi to bilo mnogo lakše, da smo cijenjeni kao ljudska bića na svojim radnim mjestima, sve bi mi to lakše izdržali. Ponekad pomislim kao pojedinac, da bi buna promijenila stanje u Bosni, po pitanju mnogo toga... ali na žalost, Bosna nema družbu i slogan, zaspali smo u duboki san prije vremena! Ali unatoč svemu, Bosna je jedna i nezamjenjiva, doći će i taj netko koji će nam jednog dana dati mogućnost da živimo kao ljudi.

**Nikola Toljagić
predsjednik STBIH Mladi**

Za mene je period od sredine marta 2020. bio jako težak i stresan. Uz to je postojao stalni strah od zaraze, budući da sam dnevno na poslu sretao i po 600 ljudi u danu. I onda kad sam pomislio da ne može gore, kompanija u kojoj sam radio je smanjila obim poslovanja za više od 90% i nisam više odlazio na posao. Kognog 14. aprila je uslijedio poziv - dobio sam otkaz. U sred pandemije! Osjećao sam se užasno, jer nisam video izlaz iz situacije. Bilo bi mi lakše da bar postoji krivac. I istina je, postoji, ali, valjda, ne olakšava jer se ni ne vidi golim okom. I tako, u sred pandemije - sve stoji, a ja tražim posao.

I evo, 5 mjeseci poslije – opet imam posao. Nadam se da će tako ostati.

**Raifa Husadžić
radnica, Bosanski Petrovac**

Meni je najteže u toj novonastaloj situaciji sa pandemijom je što smo dobili novo radno vrijeme tj; dan radimo od 7:00 do 19:00 sati, a drugi dan slobodni. U suštni, na maske i nošenje maski smo se nekako navikli i sve drugo što je nešto novo za sve nas, i nije samo meni, pa se dalo izdržati ali ja lično sam zahvalna jer su tada svi radnici Binga ostali da rade. Iako, užasan strah je stalno bio prisutan. I uvijek smo imali podršku među sobom, među kolegama i to je poruka kolegama u drugim zemljama, da se drže zajedno i pomažu jedni drugima.

**Vasva Kamić
radnica, Sanski Most**

Moj i naš glavni problem je bio kako i na koji način se ponašati i zaštiti uslijed pandemije. Postojala je i postoji bojazan od zaraze koronavirusom tako da se intenzivno pridržavamo svih propisanih mjera kako bi sebe i naše kupce zaštiti. Poruka za kolege iz drugih zemalja je da se maksimalno zaštite i čuvaju i da se nadamo da će ova situacija ubrzo proći i da ćemo početi živjeti normalnim životom. Poseban pozdrav našim ljudima u dijaspori čije se odsustvo u ovoj godini osjetilo u sektoru trgovine.

**Ediba Moranjkić
radnica Žepče**

Kako u našoj općini Žepče, svakodnevno raste broj osoba pozitivnih na COVID-19, tako smo i mi trgovci izloženi većoj opasnosti i riziku od moguće zaraze. Brinući se o vlastitom zdravlju, a i zdravlju naših kupaca, mi trgovci više nego inače vodimo računa o higijeni i mjerama predostrožnosti.

Budući da kući imam kćerku koja pati od bronhijalne astme, dosta sam opreznija u kontaktu sa kupcima, kolegama i sugrađanima, kako ne bih u opasnost dovela kćerku koja spada u rizičnu skupinu. Time su i moji strahovi bili veći nego kod ostalih kolega. Mnogo više od ostalih vodim računa o sitnicama, sitnicama koje moju kćerku čuvaju od moguće zaraze. Na poslu više puta dnevno perem ruke, redovno koristim dezinfekciju, nosim zaštitnu masku, sve kako bih rizik svela na minimum.

SRBIJA

Dana 15. marta u Srbiji je proglašeno vanredno stanje zbog pandemije koronavirusa. Od tada do kraja septembra je oboljelo više od 33 hiljada ljudi dok je njih 749 izgubilo život. Srbija je zemlja koja je ubedljivo najviše testirala od svih zemalja regije – 129 testova na 1.000 stanovnika. Ekonomске mјere za suzbijanje negativnih posljedica pandemije su i u Srbiji naišle na osude sindikata kao nedovoljne. Sa druge strane, rad pojedinih fabričkih postrojenja u vrijeme lockdowna i sa nedovoljnim mjerama zaštite bio je u fokusu sindikalne pažnje.

**Jugoslav Ristić
predsjednik Saveza samostalnih sindikata Kragujevac.**

Pandemija je pokazala nespremnost našeg društva za takva stanja. Na samom početku nije bilo moguće pronaći zaštitnu masku ili alkohol za dezinfekciju. Cene ovih artikala su višestruko povećane. Ljudi su sami šili zaštitne maske od tkanine, za koje szo tvrdi da nisu efikasne. Političari su glumili spasioce nacije. Ponekad je bilo komično. Nepoznavanje bolesti i oprečni stavovi iz Kriznog štaba dodatno su zbunjivali i plašili ljudi. Svi smo brinuli, ako neko naš ode u bolnicu, da li će biti respiratora. I lekari su se podelili, na one koji podržavaju stavove vlasti i one koji govore svoje stavove, za koje tvrde da su istiniti. Zvanično, do sada, 26.8.2020. preminulo je 705 osoba. Mnogi misle i tvrde da je broj znatno veći. Zbunjuju mere države, na početku, izolacija zabrana kretanja, policijski čas, odvođenje u zatvor ljudi koji su prekršili samoizolaciju, da bi odmah potom bile suspendovane skoro sve mere.

Meseci su bili potrebni da država definije bilo kakva pravila za rad. Time što nije bilo ništa obavezujuće definisano, nije imalo šta ni da se kontroliše, niti se znalo ko kontrolise primenu zaštitnih mera na radnom mestu. Tek je 10.8.2020. nametnuta obaveza poslodavcima da definišu pravilnik o zaštiti radnika u uslovima pandemije. I opet je to prepusteno poslodavcima. Inicijative sindikata da država definije zaštitu radnika nikada nije prihvadena. Jos jednom se pokazalo da država radnike doživljava kao nužno zlo. Policijski čas, dodatno je zastrašivao ljudi i smanjivao njihov otpor ovakovom stanju. Tamo gde su radnici odbili da rade u ovim uslovima, bili su kažnjeni. Radnicima u državnom sektoru omogućeno je da nerade ili rade od kuće, dok je takav pristup u privatnom sektoru bio izuzetak. Država je brinula o restoranima i teretanama ali o radnicima u materijalnoj proizvodnji, minimalno. Pored zdravstvenih radnika, najteže je bilo radnicima u trgovini, koji su bili suočeni sa ogromnom potražnjom i susretima sa stotinama osobama, svakodnevno. Pokazalo se da je za naše donosioce odluka, odnosno vlast, radnik najnevažnija sporedna stvar na svetu.

Državna pomoć, u vidu neto iznosa minimalne zarade za tri meseca, za mala i srednja preduzeća, bila je neselektivna pomoć poslodavcima, a ne radnicima. Dobili su je svi poslodavci i oni koji su u uslovima pandemije ostvarili ekstra profit. Istina je da je time odloženo otpuštanje jednog broja radnika, jer je to bio uslov za dobijanje pomoći. Značajnog otpuštanja radnika nije bilo, osim onih koji su bili angažovani na određeno vreme.

Državna pomoć, svakom punoletnom građaninu po 100 evra, takođe je bila neselektivna, dobili su je i bogati, samo je dodatno izpraznila državnu kasu. Pandemija je potvrdila da je Srbija duboko podeljeno društvo.

Pandemija nas je još više podelila. Naši susreti sa kolegama, prijateljima i rođinom su retki. Strah se uvukao na mnoga mesta. Bolesni su i umiru i vlasnici preduzeća i radnici. U nečemu nas je pandemija izjednačila.

Strah od budućnosti od gubitka posla, za porodicu, kod mnogih ljudi je dominantan. Ovo vreme traži vanredne mere države, da se ljudi, radnici zaštite. Za sada ih nema dovoljno i nisu iskrene.

Ukoliko ovo stanje bar delom doprinese, da oni koji imaju moć, zdravstvo učine dostupno svakom i pruže šansu svakom čoveku da od rada dobro živi, biće to dobit iz ove krize.

Violeta Milošević radnica, FCA Srbija

Kontrola kvaliteta Kompanija FCA Srbija je omogućila da se rad u ovakvoj situaciji odvija neometano uz postovanje svih propisanih mera. Radnici su podršku oko informisanja za mere zašte imali od poslodavca i sindikata. Među zaposlenima je postojala zabrinutost kako će se rad u auto-industriji u ovom periodu odvijati. Kompanija je zbog ove situacije sa prekidima radila. Svakodnevno su bili i dobavljači iz drugih zemalja u fabrići što je stvaralo dodatnu paniku. Rad na mestima gde ima više radnika je podeljen i izmenjen. Napravljene su izmene u korišćenju pauza i dolaska na posao. Problemi su nastajali početkom novog dana kada neko ne dođe na posao zato što je zaražen... ta neizvesnost je dugo trajala. Sad svi imamo više interesovanja za zdravlje i onih koje dugi nismo videli i čuli.

Velimir Stikić predsednik sindikata mlekare Meggle Srbija

Kako za sve, tako i za nas je sve ovo na početku bilo novo i teško. Odnos poslodavca moram pohvaliti iz razloga što su mere prevencije i zaštite uvedene još početkom januara, dok virus još nije bio velika pretnja na našim prostorima, a primenjuju se još uvek. Zaštitne maske, rukavice, merenje temperature, sredstva za pranje, dezinfekciju i suvo pranje, zabrana poseta i izlaska iz zemlje... Najteže u svemu su mere koje državni organi propisuju, često nepotpune i kontradiktorne. Ograničavanje kretanja je otežavalo funkcionisanje kako privatno, tako i dolazak i odlazak do posla.

Vladimir Kojić JKP "Vodovod i kanalizacija", "Gruža"

Sama pomisao da vam je na neki način uskraćena sloboda kretanja novonastalom pandemijom koronavirusa, a time i neka nova pravila stvorila su određenu nelagodnost u radu. U podsvesti je uvek bilo prisutno da se izbegavaju i najmanje gužve i da je virus prisutan i moguć svuda gde se ostvaruje fizički kontakt. Kao pojedinac potrebno je što je više moguće zaštитiti

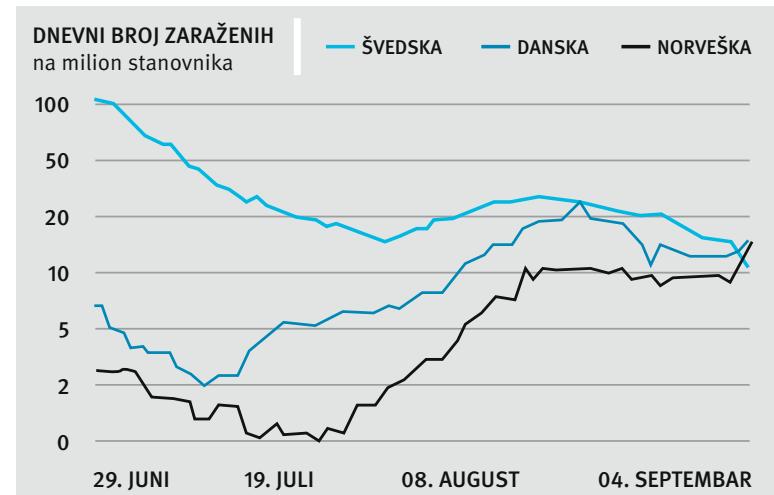
sebe pa samim tim i druge u svom okruženju. Sve obuhvatne nove mere i nova pravila stvarale su određene stege u radu. Trudili smo se da ispoštujemo sva propisana nova pravila, ali su nas ona maksimalno usporavala, a ponekad i ometala. Sve u svemu gledali smo da sve funkcioniše kao u najnormalnijim uslovima i ako nam je za to bio potreban dodatni napor.

ŠVEDSKA

Švedski pristup borbi protiv koronavirusa, u kojem su dominirale preporuke i nije bilo potpunog zatvaranja, potpuno je drukčiji od pristupa u svim drugim zemljama. Tokom "crnog proljeća" Švedska nije zatvorila svoje granice, javni prevoz je nesmetano funkcionirao, a ostali su otvoreni restorani, kafići, javne ustanove, frizerski saloni te studiji za vježbanje joge. Prevencija zaraze bazirala se na švedskoj solidarnosti i povjerenju, odnosno na povjerenju vlasti u građane da će se dobровoljno držati mjera poput održavanja distance i redovne higijene ruku.

U Švedskoj je prema dostupnim podacima od zaraze COVID-19 umrlo više od 5800 zaraženih, puno više po glavi stanovnika nego u susjednim noridijskim zemljama, ali manje nego, primjerice, u Italiji, Španjolskoj i Velikoj Britaniji. Broj dnevno umrlih, hospitaliziranih i novozaraženih je s druge strane nizak dok je u zemljama poput Španjolske i Francuske iznimno porastao broj zaraženih nakon ukidanja karantene.

Pandemija koronavirusa ja manje pogodila ekonomiju Švedske u odnosu na druge države Evropske unije. Ova zemlja je imala manji ekonomski pad od ostatka EU gdje su postojale restriktivne mjere. Ali i u ovoj zemlji ekonomski pad je od aprila do juna iznosio 8,6 posto u usporedbi s prethodna tri mjeseca što je najveći kvartalni ekonomski pad u posljednjih 40 godina.

Izvor: OURWORLDINDATA

Henrietta Rask Young članica Handels-a

Ja studiram i honorarno radim u maloprodaji. Zbog COVID-19 izgubila sam posao. Živim u gradiću u blizini norveško-švedske granice i ovdje su trgovine ovisne o norveškim kupcima. Kad su se granice zatvorile kako bi se sprječilo širenje zaraze, većina naših kupaca je nestala. Mnogi su poslovi izgubljeni. Izgubiti posao i ne primati naknadu za nezaposlenost bilo je vrlo teško. Sa vrlo malo pozicija za prijavljivanje tamo gdje živim, uz činjenicu da se ne mogu preseliti, studentska potpora od vlade, koju dobijam je nedovoljna da pokrije gubitak prihoda od posla što je za mene veliki problem.

Pandemija je bila šok za sve, uključujući i sindikate. Morali su se prilagoditi ovoj novoj situaciji. Mnogi su se neorganizirani radnici prijavili za članstvo tijekom pandemije i mislim da ne smijemo zaboraviti da je ovo nova i teška situacija za sve nas. Zahvalna sam što živim u zemlji s jakom privredom i funkcionalnom mrežom socijalne sigurnosti gdje niko neće morati gladovati. Ipak, COVID-19 je i u Švedskoj vrlo jasno pokazao šta trebamo poboljšati u našem društvu.

Kamil Walicki član Handels-a

Ja sam jako zadovoljan mjerama poduzetim u Švedskoj. Programi podrške koji su dostupni i poslodavcima i zaposlenicima puno su pomogli da se izbjegne propadanje firmi i nezaposlenost. Međutim i pored toga, nažalost, vidimo rast nezaposlenosti zbog COVID-19. Još jedna vrlo važna stvar vezana za ovu pandemiju je vladina podrška vezana za socijalno osigranje koja je radnicima dala priliku da ostanu kod kuće bez brige da će izgubiti novac. Iako sve ovo društvo košta puno novca, drag mi je što živim u zemlji u kojoj vlast preuzima odgovornost za svoje građane. Zbog činjenice da je cijeli sistem u funkciji bore protiv pandemije, udar na našu ekonomiju neće biti tako težak kao u drugim zemljama.

Ono što je meni bilo najteže tokom pandemije je sasvim sigurno to socijalno distanciranje, posebno od starijih članova moje familije. Na mom radnom mjestu ima 250 zaposlenih. U svojoj ulozi sindikalnog povjerenika u trgovini, upoznajem puno ljudi i rizik od zaraze je velik. Istodobno se ne mogu distancirati od naših članova. Svi su sastanci sada digitalni. 7-8 mjeseci nisam video sindikalne kolege s drugih lokacija. Fizički sastanci su vrlo važni i ne mogu se u potpunosti zamijeniti digitalnim sastancima. Ja radim u prehrambenom sektoru i pritisak, pogotovo na početku pandemije, bio je nevjerojatno velik. Istodobno, zaposlenici su u većoj mjeri bili odsutni zbog simptoma COVID-19. Radno okruženje i razina stresa ponekad su bili prilično loši, ali kad razmišljam o svojim kolegama i kako su izašli na kraj s izazovom, osjećam se izuzetno ponosno. Kao sindikalni predstavnik naporno sam radio kako bih osigurao da naši članovi dobiju točne informacije o svojim pravima na radnom mjestu i podršci na koju imaju pravo. Takoder sam radio na tome da osiguram da moj poslodavac slijedi preporuke koje su postavile vlasti. Nisu nas pogadali nikakvi viškovi na mom radnom

mjestu – naprotiv, zaposlili smo ljude. Ali neki su moji sindikalni kolege bili u situaciji da izgube posao kada su firme morale otpuštati zaposlenike. U tim slučajevima prisutnost sindikata postaje vrlo važna kako bi se osiguralo da se sa svime pravilno postupa i da zaposlenici dobiju pomoć potrebnu za suočavanje s krizom.

ZAKLJUČAK

Pandemija zbog koje više od 5 hiljada ljudi izgubi život svaki dan, najveća je katastrofa sa kojom se suočavaju države, građana i ekonomije u svim zemljama svijeta. Ona je pokazala da ni nacionalne vlade ni medunarodne organizacije nisu bile spremne za neposredan i efikasan odgovor u suočavanju sa smrtonosnom globalnom pandemijom. Pored zdravstvenog aspekta ova pandemija ima nesagledive posljedice i na globalnu ekonomiju. Kriza nastala uslijed širenja virusa COVID-19 prijeti postojanju globalizacije i otvara ono što se može opisati kao kraj jedne faze tog procesa. Ona je teža od kriza i posljedica, koje je pustio SARS, ptičja gripa, ebola, kolera, malarija i druge virusne bolesti te epidemije u posljednjim desetljećima, a njene posljedice mogu biti složenije i štetnije na svjetsku ekonomiju od finansijske krize koja je pogodila svijet u 2008. godini, jer je ova epidemija već pokazala, da ne postoje granice za prirodne katastrofe. Svijet je suočen sa izazovom i iskušenjem sa kojim se teško reagira potrebnom brzinom, posebno zemlje sa slabom infrastrukturom i koje nisu opremljene medicinskim zalihama i nemaju instrumente za prevenciju i kontrolu bolesti. Ekonomski štete procjenjuju se zasada na pet trilijuna dolara ali su te cifre svakodnevno sve veće.

Pandemija iz ugla radnika i radnica u trgovini je također vrlo specifična i ilustrativna. Pored ogromnih zdravstvenih izazova sa kojima se suočavaju radnici, strah od gubitka egzistencije i uticaj pandemije na njihov svakodnevni život i rad zajedničko je i radnicima i radnicama u BiH i Srbiji ali i njihovim kolegama i kolegicama koji imaju sreću da žive u društvu koje se brine za svoje građane. Međutim, članstvo u sindikatima, solidarnost i podrška jednih prema drugima je jako moćno oruđe koje se i u ovom, najvećem i nastražnjem globalnom izazovu dosad pokazalo kao način borbe i snaga koju radnici nalaze na svojim radnim mjestima i na taj način se nose za krizom.

Poruka našeg kolege iz Sindikata Handels: „Pazite jedni na druge i budite jedni drugima podrška! Trenutno je svima nama teško ali izdržaćemo ako se budemo držali zajedno jer zajedno jesmo jači“ ujedno je i poruka koju je, ovom zbirkom radničkih iskustava u doba pandemije, STBiH htio uputiti svom članstvu i svim radnicima i radnicama u BiH, regiji i svijetu.

Ova brošura štampana je uz podršku

Zahvaljujemo se našim kolegama i kolegicama iz Saveza samostalnih sindikata Kragujevac iz Srbije, te našim kolegama i kolegicama iz Sindikata trgovine Handels iz Švedske.

www.stbih.ba

